

Чіткі і прастыя чыны мастацтва

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

ДУДНІ
АРХІТЭКТАРАУ
ФІНЛЯНДЫЯ—БЕЛАРУСЬ

Год выдання 39-ы
№ 23 (2485)
20 сакавіка 1970 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА
ВЯРХОўНАГА САВЕТА БССР

Аб старшын Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па кінематографіі

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР пастаўляе:
1. Вызначыць тав. Паўдэнка Барыса Уладзіміравіча ад абавязкаў старшыні Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па кінематографіі ў сувязі з пераходам на іншую работу.
2. Назначыць старшын Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па кінематографіі тав. Вяліцкага Паўла Пятровіча.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР С. ПРЫТЫЦЬКІ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ПУШКАВІЧ.
18 сакавіка 1970 года, г.р. Мінск.

ФАКТЫ • ПАДЗЕІ • НАВІНЫ

ПІСЬМЕННІКІ ПРыходзяць НА ЗАВОД

Гэта становіцца добрай традыцыяй. У другі аўтар кожнага месца ў адным з цохаў Мінскага заводу вылучалі машыны іма Арджаннідзеўскай фабрыцы на сустрэчу з пісьменнікамі, кампазітарамі, музыкантамі, артыстамі рабочыя, служачыя, інжынерамі.
На адным з апошніх вечароў у гаспадары арджаннідзеўскай фабрыцы пачаўся пераход на новую работу. Назначыць старшын Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў Беларускай ССР па кінематографіі тав. Вяліцкага Паўла Пятровіча.

Даброцін выконваў ролю У. І. Леніна ў спектаклі Русянага тэатра БССР «Шоста ліпеня». Аб гэтай рабоце і наогул аб тэатральнай Ленінае ён і расказаў удзельнікам сустрэчы.
Пэат А. Лазыныя разам з кампазітарам У. А. Алоўнікавым напісалі новы «Леніна пра Леніна». Першы раз яна прагучала на пераходнай калектыўнай заводзе іма Арджаннідзеўскай фабрыцы.
Артысты Р. Пятронка і А. Слесарніка прачыталі вершы У. Маякоўскага, П. Броўкі, М. Танка, М. Абрамчыка, П. Макаля, прывесчылі Ільчыку. Выступіла на заводзе таксама аўтар шырока вядомай апавесці «Усім смярням назло» Уладзіслава Штоў.

ДАРУНАК ШКОЛЬНАМУ МУЗЕЮ

Сярод мноства экспанатаў музея У. І. Леніна Мясціслаўскай 4-й сярэдняй школы ўдзельнічаў Уладзіслаў Вяліцкі. Ягоны дарунак наведвальнікам прыцягвае дарунак з краіны Суомі. Гэта альбом-базу «Леніна ў біяграфіі з 1905 да 1907 і 1917 гг.», якую прыслаў беларускі школьнік загадкаваму музею Леніна ў горадзе Тампер-Ааві А. Паўска.

«Леніна быў бліжэй другам Фінляндзі, — піша ён у пісьме беларускім школьнікам. — У сваіх артыкулах Ільч разна крытыкаваў рэспубліканскія дзеянні царскага ўрада супраць Фінляндзі. На канферэнцыі РСДРП, якая адбылася ў цытэрашнім памяшканні музея ў 1905 годзе, Ленін абяцаў дэлегацыі рабочых г. Тамперэ, што большасць ідуць Фінляндзі незалежнасць, як толькі яны возьмуць у свае рукі ўладу ў Расіі. Так і дзяржаўныя, як толькі адбылася Вялікая рэвалюцыя, Фінляндзі пачаў даваць ім незалежнасць самастойна. Фінляндзі — адзін з выдатных экспанатаў музея, які і менавіта ладзіць дашока, прывесчылі гэты падзеі ў устаноўлена на будынку музея па ініцыятыўе адміністрацыйных улад горада Тамперэ».

У брашуры змешчана карта, на ёй — горад Пецярбург, ад якога працягнуліся лініі ў Хельсінкі, Турку, Тамперэ і іншыя гарады Фінляндзі, дзе Ленін у гады эміграцыі знаходзіў прытулак і сустрэкаў німава сабраў у альбоме брашуры — фотаздымкі мясцін, звязаных з імем Леніна, калі той жыў у Фінляндзі.
Заканчваецца альбом-брашура фотаздымкамі пастаўленага Савета Народных Камісароў РСФСР ад 31 снежня 1917 года, якой рэспубліка Савету пераходзіць у сувязі з пераходам на незалежнасць Фінляндзі.
М. АНЮКОТ.

З РЭСПУБЛІКАНСКОЙ МАСТАЦКАЙ

А. ШЫБНЕУ. Партрэт рыбака Сямёна Валювы.
(С. Валюва быў адным з першых беларускіх хадакоў да Леніна).

І ПЕСНЯ ўЗЛЯТАЕ САМА

Наперадвесні бываюць моцныя вятры, завірухі. Але пасля дарога, ва ўтульным клубе, ды яшчэ з песняй адчуваеш сабе цудоўна...

Песня! Колькі чаруў дорыць яна людзям. Яна і спадарожнік чалавека, і ўкрая яго жыцця. Безліч найцікавейшых сувязяў мацуе песню з чалавекам — і ў гэтым яе жыццё.
У Перабродзі першая аздоба кожнага свята — песня. Людзі тут любяць і ўмеюць спяваць. Цяплэй купальскай ночы зліваецца яна з шэлахам лістоў, з плёскатам азёрных хваляў, звініць срэбнай цымбальнай струной. Звініць яна над сілом і ўзімку, вылятаючы на прасяг праз размаляваныя марозам белыя вокны.

«Я сплужу хор з асаляды і роздумам, чакаў канца рэпетыцыі. Першае, пра што я пытаўся потым у кіраўніка масцовага хору Аляксандра Сяліцкага, датычыла гісторыі іх калектываў.
Перабродзе спявіць песнямі з даўніх пор. Амаль кожны другі тут паяву. Розныя песні пелі тут і п'яццю зараз. Быў тут колісь і царкоўны хор. Хадзілі ў царкву не так дзеся айна, сямі і святэго бо, і ў царкоўным шматгалосці было многа хараства.
Ды ў гэтых пачалі збірацца, каб пастаяць для душы. І залучалі ў бярэзавым га Беларускай песні, прыйшлі яны на вясючкі і зборшычы, чаруючы хараством душы людзей...
У 1934 годзе вясючкі з некалькімі самаі песнямі выступілі перад землякамі. З таго часу пачаў спяваць хор, а год стаў лічыцца годам яго нараджэння. Летась па вясні калектыву адзначыў сваё 35-годдзе.
У вясні 1939 года моцна абдымаў вясючкі хваляў у зялёных палютах з чырвонымі зоркамі. Сяліне сустрэлі чырванармяцкай кветкамі і хлебам-соллю. І, зразумела, песнямі. Упершыню адкрыта прагучалі песні, якія доўга былі забаронены. Далёка разнесліся мелодыі «Смело, товарищи, в ногу», «По долинам и по взгорьям».

Ды нядоўга спявалася перабродцам... Пачалася вясня. Многіх з хлопцаў, што пайшлі са зброяй у руках бараніць Радзіму, не дачакаліся дэдомі з вясня. Але хор не распусціўся, хоць і не было кіраўніка.
Нек здарылася, што на адной з рэпетыцыяў Аляксандр Сяліцкі, у той час дваццацігадовы хлопец, апынуўся перад хорам, на месцы дырыжора, і, смяючыся, пачаў размахваць рукамі. Засмяяліся і дзяткі, а нехта крыкнуў: «Хай кіруе!» Так і рашылі. З таго часу і пачалася хормейстарская біяграфія А. Сяліцкага.
Пачалася праца з хорам, выноба самага кіраўніка. Далучаліся семінары і курсы ў Маладзечна, Віцебску. Зараз Сяліцкі заканчвае педагогічнае вучылішча.

Вырас кіраўнік. Вырас, пасталеў калектыв. Паспяхова выступіў хор у 1965 годзе ў Мінску на трыдцят дзекадэ народнай творчасці рэспублікі. Асабліва змянальны быў для яго 1968 год — прыздзець наўзековага юбілею Беларускай Рэспублікі. Асабліва змянальны быў для яго 1968 год — прыздзець наўзековага юбілею Беларускай Рэспублікі. Асабліва змянальны быў для яго 1968 год — прыздзець наўзековага юбілею Беларускай Рэспублікі.

А цяпер гадоўны клопат: рэпетыцыі і рэпетыцыі. Шліфуюцца праграма канцэрта да ленінскага юбілею. І гучаць на гэтых рэпетыцыях песня А. Новіка «Ленін з намі», Беларускай народнай песня «Зялёнкава», частушкі аб ішчэпавым калгасным жыцці, аб перадачах працы.
Не пазіць зараз Перабродзе, памалдзела яно, расквітнела. Добра жывуць калгаснікі. У кожным доме радзіць, амаль праз дом — тэлевізар. Працуе сярэдня школа. Адуць дзяноска зяночка дзяткіны галасы. У школе ўжо некалькі гадоў спявае хор, кіруе ім усё той жа Аляксандр Сяліцкі. Спраўдзіць, п'яе ў Перабродзі і стары, і малады.
Вось так і сабраюць у калгасе імя Кастрычніцкай рэвалюцыі чалавек і песня.
М. ШМАТКОУ, нам. начальніка Віцебскага абласнога ўпраўлення культуры.

АЗДАБЛЯЕ КАМБІНАТ

Як надыць дамам, пабудаваным на тыповых праектах, архітэктурнае выразацца? Гэта пытанне набывае ў наш час асаблівае значэнне.

На камбінаце, дзе нараджаюцца дамы, імаг што можа зрабіць, каб упрыгожыць дом званку, выкарыстаць для яго аддзелкі дэкаратыўныя якасці бетону, керамічнай пліткі, фактурна «працаваць» фасад.

Ужас з гэтым напрамку і вядуцца пошукі на Мінскім дамабудовнічым камбінаце № 2. Архітэктар камбіната Л. Мухомов і яго памочнік Л. Герасімавіч зрабілі, каб узяць эфектыўнасць аддзелачных работ. Вядуцца эксперыменты з керамічнай пліткай тыпу «кабанчы», калараванай керамічнай глазураванай пліткай, шклянавага колору.

У квартале Адоўскага, на доме, які пакаў што косяць будыніцы нумар 1, архітэктар камбіната Адоўскага і яго памочнік Л. Герасімавіч зрабілі, каб узяць эфектыўнасць аддзелачных работ. Вядуцца эксперыменты з керамічнай пліткай тыпу «кабанчы», калараванай керамічнай глазураванай пліткай, шклянавага колору.

На камбінаце ўкаранены ў вытворчасць зборныя жалезабетонныя экраны з фактурнай апрацоўкай гранітнай крошчкі. Пасля эксперыменту канчаткова адмовіліся ад абсацэментных экранай і экранай з армізэментных пліт. Яны аказаліся недастаткова выразнымі. Прышоў да спадобы будынічнага метада полімернага афарбавання сценнава панеляў. Штат новага аб'явае прынесі пераабсталяванне форм сценнава панеляў і аддзелка фасадаў метадам фактурнай апрацоўкі бетону.

Аб сваіх пошуках архітэктараў камбіната рыхтуюцца расказаць на нарадзе «Павышэнне якасці аддзелкі вонкавых сценнава панеляў», якая адбудзецца ў Маскве.

М. ШМАТКОУ, нам. начальніка Віцебскага абласнога ўпраўлення культуры.

ІЛЬЧІ НА ХВІЛІНКУ Выйшаў...

Мера любі да роднай зямлі, рэвалюцыі, Ільчы. Чым яна вызначаецца і вызначаецца п'яццадзят гадоў назад, калі штурмаваўся Зіміні, усталявалася Савецкая ўлада. Змест будучага дакументальнага тэлевізійнага фільма «Мера любі» не толькі ў гэтым. Кінастужка расказа пра Леніна і рэвалюцыю, пра ленінскія ідэі, якія пераўтвараюць свет. Фільм здымаецца па сцэнарыі Аляксандра Вяліцкага рэжысёрам А. Ястрабавым і Аператарам М. Юрцічам.
У пошуках архітэктурнага дакументаў і свежых уражанняў мы прыходзілі на многіх ленінскіх мясцінах, сустракалі са старымі камуністамі. Гарады і вёскі Беларусі, Ленінград, Масква, Ульянаўск, Сібір — гэта далёка не поўны маршрут нашай здымаччай групы. Уражання засталіся надзвычай моцныя, хваляючыя.
Пра фільм гаварыць рана. Але як не ўспомніць дарога, што вліла нашу групу да будучых кадраў і на адной з гэтых дарогаў—сяло Шушанскае.

А гасцей дзверы не зачыняюць. А гаспадар, які быццам, некуды на хвілінку выйшаў. Вось і кніга незаргнута. На стале газета, чарніліца, ручка. Чакаюць госці. Маўчаць. У кожнага свае думкі. Некаторыя з гэтых думак застаюцца ў кнізе водгукаў:
«Прыехаў сюды і не шкідую. Дзесяць свёлаў нажмаю павіваць тут. Пра ўражання не пішу. Без слоў ясна калі шчаслівы».
«Тут як бы прыходзіць ачышчэнне душы».
«Усё жыццё мярць павіваць тут. Бяру жменю зямлі ў далёкію Кара-Калпаю».
Тэкія думкі людскія скрыжоўваюцца сёння ў Шушанскім, нараджаюцца іншыя думкі, думкі чалавека, перад якім сёння сцяляем галовы...
«Ты прасіш, Маняша, апісаць сяло Шушанскае... Сяло вялікае, некалькі вуліц, даволі брудных, запрытых — усё яе мае быць. Акругана сяло... гноём, як тут на палі не вывозыць, а кідаюць прама за сяло, так што для таго, каб выйсці з сяла, трэба амаль заўсёды прайсці праз гноём».
Так пісаў сваёй сястры ў 1897 годзе апалітычны адміністрацыйна-на-ссылны Уладзімір Ульянаў, які пасля 14 месяцаў пецярбургскай турмы, пераходзіць 60 кіламетраў, прыбыў у выгнацтва імя імясца мяксіаства — сяло Шушанскае Мінускай акругі. Па рэкамендацыі валастога пісара селянін А. Зыраны пусціў да сябе на кватэру селяніна. Да спадобы прышоўся сібрыкам гэты вясёлы зыраныскі кватэрант. Сустрэнецца — шапку прымаде, прывітаецца з паклонам. Руку падаець. Мужыку — руку! Такого тут не бачылі.
Лета выдалася спакотнае. Гарэў хлеб. Некэ завялілі вясня. Хрэспітасіць у бога літасці, і пайшоў дождж. Неўзабаве — зноў «вяснялі». А Ільч заўважыў: званы званілі тады, як стрэліла барометра хіпілася на «пагодкі».
Уладзімір Ільч паклікаў свайго гаспадара, паказаў барометр і пачаў тлумачыць, што гэта за штука, можна загадаць прадказаньне, калі поп зноў хрэсны паход арганізаваць.
Так яно і выйшла.
Пасля гэтага выпадку, як толькі які клопат, мужыкі пачалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод сялян... Прыходзілі мужыкі і бабы і выклалі сваё да Ульянаўскага, як там, Уладзімір Ільч, на што ваш барометр варожы, ці можна траву касяць?..
Уладзімір Ільч «завёў» у сябе юрыдычную кансультацыю. Ён кастрыць вялікай папулярнасцю як юрыст, бо дэлегоў аднаму рабочаю, якога выгналі з прыскаў, выйграць справу супроць золатапрамыслоўцы. Вестка пра гэту выйграную справу хутка разнеслася сярод ся

У ЗАДУМАХ- ЯК НІВА У КАЛОСЯХ

Аляксею ПЫСІНУ—50 гадоў

ВЯДОМАМУ беларускаму паэту Аляксею Пысіну споўніцца 50 гадоў. З гэтай нагодай прадуцтва Саюза пісьмэннікаў БССР накіравала юбілейнае прызнанне, у якім гаворыцца:

«Дарагі Аляксеі Васільевіч! Сярдэчна вітаем Вас, аднаго з лепшых нашых паэтаў, з днём пяцідзесяцігоддзя! Нам прыемна ведаць, што свой жыццёвы пошук Вы сутрамаеце ў плённай творчай працы, у росквіце свайго багатага таленту. Вы адносіцеся да таго літаратурнага пакалення, якое са зборай у руках змагала са з імкліва-фашысцкімі захопнікамі. І Вы знайшлі праўдзінны, ярыя радкі, каб выказаць незабыўную памяць вайны, аддаць належнае Савямы сэрцам — жывым і мёртвым. У той жа час Ваша лірыка цесна звязана з нашым сённяшнім днём. І гэтым ня мала спрыяе тая акалічнасць, што Вы спалучаеце вольнае ўжо год пэдагагічную працу з працай журналісцкай. Многія Вашы творы ўзніклі непасрэдна пад уражаннем ад гэтых камандзіровак.

З Вашым сталым супрацоўніцтвам у магільскай абласной газеце звязана і яшчэ адна добрая справа, якую не можам не адзначыць. Мы маем на ўвазе Вашу працу з маладымі літаратарамі вобласці, Ваш клопат аб іх творчым росце.

Жадаем Вам, дарагі Аляксеі Васільевіч, новых творчых дасягненняў, моцнага здароўя і радасці ў жыцці.

Рэдакцыя газеты «Літаратура і мастацтва» далавацца да гэтага выдання сваёй часткай жадае абліжыць велькі творчы поспех, радасных і доўгіх дзён жыцця.

Пад высокі дняпроўскі бераг нячужна плыло неба. Зямля ішла сваім шырокім шляхам насустрачаючы ў нейкай урачыстай стоенасці, быццам асцярожна прыдзіўляючы незвычайна маўляць тых, што «ляглі ва ўсім надохмы». Белыя аблачкі лёгка ружавелі — здавалася, няспернае поўныя дасягла зеніт. А над абрывам стала дэжурна ў белым плаці. — Табачок белых вышняў, Як губець падганяла рукой, Пад гэтым і ўзнікну, І вярнуўся, Каб сустрэцца з вясною такой.

Адступіла ў немых адзіленні, Ажно дрэўцы застылі на мін: Мусіць хлопцаў загінупіх цені ў вачах засталіся майк.

У смуге асцяблі дубровы, Калыхаўся паром на рацэ, І запомнілі і зусні, І бровы, Трыміцца снівае марына.

Перад гэтым Аляксеі Пысіну праехаў па тых мясцінах, дзе даўно некалі працілі салдатам. Ці то ад затоненай ўрачыстасці, ці то ад таго, што аблачкі былі над галавой, ён сказаў: «Ты жны нагадаваць разрывы зенітных снарадаў. Здаецца, гэта ўсё, што я пацую ад яго аб вайне за дваццаць з лішнім гадоў нашай дружбы. І хоць у яго мала слаброў, мне думаецца, ніхто не пахваліцца, што яму паэт расказаў нешта большае. Валочую памяць суровых гадоў ён беражліва захоўвае для асноўнага, самага важнага ў яго жыцці — для твораў. І той, хто не сустракаўся з ім блізка, мог падумаць, што ў творчым развіцці паэта адбыўся пералом. Нікага пералому не было. Дваццаць гадаўна вывазленне ад фашысцкай нечысці шырока святкавалася на беларускай зямлі. Адзін за другім, а то і некалькі адразу, гаралі аправалі ўрывастае ўбранне, быццам пасубаруючы наперад сцяжні гітанкага — наступлення. І паэт не мог не думачы пра тых, што побач з ім «паміралі пасобку ў вадомалі» ад немых раў. І цяпер, калі зямля ўшаноўвала сваіх сыхоў высокай славай, было асабліва балюча тое, што яны загінупі такімі маладымі!

Па калым, хлопцы, вам? — Па дваццаць. А намандрэў — дваццаць ішоць. Прышоў да вас я прывітацца. І — адлаю маўліва чэць.

Відаць, усе звярнулі ўвагу і на тое, з якой настойлівасцю паэт унаўдзя рэальныя назвы гарадоў і вёсак, дзе адбыліся падзеі, з якім хваляваннем вяртае да жыцця свяшчэнныя імёны баявых пабрацімаў:

Гучаць, нібы назвы планет, — Тарона, Таржок, Селінарава. Балота і свет, і сусвет, Трыміцца снівае марына.

Задумаемся над гэтай страфой. Ці не гаворыць яна аб тым,

што паўшчы маглі быць героямі асваення космасу, што іх імёны маглі напісць іншыя планеты? І мы разумеем засяроджанасць паэта, калі ён гаворыць: «Малую каску, і пад ёй малую вучнёўскі твар, вяснушчух пух». Памяць зберала ўсё: «І рукавічкі вязаныя памяню, хто іх, чырвоныя, звязав?» Але не гэтыя падрабязнасці, самі па сабе крамаўныя і пераанаўчыя, сільнаць нашу ўпагу: «Дзе той паборан, на якім Валдуе? Гамоніць а ім касы ці плуг?» Усё зразу мела. І часам здаецца сабе прытане — як можна трымаць сэрца на лязе такога болю?

Прыгавасца такі эпізод. Нея ў мяне Аляксеі Пысіну пацую кляцкіну «Сямёнаўна» і папраў:

— Дай мне яе.

І праз нейкі час чытачы атрымалі верш «Далёкі тупат наанады» — адзін з тых, якія на вачы ўваходзяць у нашу свядомасць. Просты народны паэту нагадаў паэту наркоті перапынак паміж баямі:

Ізям без строю, без каманды, Пад балалайку ў тры струны.

«Сямёнаўна» — сэрца Ігнацьева, Валда з сямёнаўскіх балалаю, З пад хору выступіла вёсна, Салена пахнуць палыны.

«Сямёнаўна» — славяе вайсна Нібы вяртаецца з вайны.

Але наперадзе яшчэ многае чакае вайна і той «сухі туман балтэйскіх вод», дзе «на дзюны ўпаў сержант Ігнацьеў». І вольно несудзейнай жалобай блізкіх «парваных сцяжніц» струны: «Сямёнаўна, Іванаўна...»

Прыдзе час і паэзія Аляксея Пысіна будзе разгледжана ва ўсіх аспектах. Тут жа толькі можна спыніцца на асобных гранях яго творчасці, у прыватнасці, на асаблівасцях яго эстаэтычнай праграмы, якую ён азначыў з зафіксаваным паслядоўнасцю: «Не трэба гучна гаварыць, выкарыстаць словы грамавыя». І сапраўды, мы нідзё не сустранем у паэце эфектных сцэн, якімі любіць нас частаваць некаторыя творцы ад экранна.

Мала хто з нашых паэтаў з такой праніклінасцю пісаў пра мамі — не тую абстрактную, якая часам увозіцца ў вершы прымусявым асартымантам, а пра сваю родную, у высокім арэале нялёгкай штодзённай трывоі і клопатаў. І вельмі радка каму удавалася з такой цёплай сказаць аб дзесяці у мудрым афарызме: «Асцярожна, людзі, асцярожна!», які — для мяне асабіста — поўны сутчэннасці з фучынаўскімі запаведямі: «Будзьце пільнымі!» Паміж гэтымі межамі знакіма паэтычнай нівы аўтара — шырокі абсяг для разваг аб неўмірашчці добрых чалавечых спраў. Філа-

софія жыцця простая ў сваёй аснове — трэба жыць разумна і быць вартым высокага звання чалавека. Гэта — заканамерны вынік паэзіі Аляксея Пысіна.

Многа ў нас выдатных паэтаў, якіх прывясцілі сваё жыццё служэньню высокаму слову — надейнаму абаронцу бед і радасці народных. Але ў гэтым Аляксеі Пысіну адрынаўся ад іншых. Ты можаш з ім сустрэцца праз год ці два, але з першых хвілін ён пачне гаварыць толькі аб паэзіі. І як бы хітра не скіроўвалася гутарка ў іншае рэчышча, ён, такі ўважлівы да чалавека (можа два ці тры пэтымы напісаць чалавеку ў адзін дзень, калі ў яго што не ладацца!), у самым «шэрагу» моманце гаворкі спыніць цябе лагоднай просьбай:

— А даслухай, як гэта страфа гучыць.

І пераконваешся, як яму не хочацца граціць дарагі час на нестайныя дробязі. Ён увесь у няспянянай рабоце, і проста здаўляецца, як глыбока і пільна ўмее прыкмяць самыя нязначныя падрабязнасці жыцця, каб пасля перадаць іх у сваіх творах з такой нечаканай глыбокай і пераанаўчай выключнай тонкасцю майстэрства ўласціва і паэмам «Жураўліны бераг» і «Белы камень», якія трэба прызначыць выдатным дасягненнем паэта ў эпічнай форме.

Па багаты асацыяцый і рэмінісцэнт Аляксеі Пысіна можна ўявіць чалавекам, які сяцьце за барыкадай кніг. Але гэта абсалютна не так. Я ніколі не заўважаю ў яго цікавасці да нечага экстравагантнага ці сенсацыйнага, хоць сусветная пазызія засвоена ім на дзівя шырока і артанічна. Як сапраўды мастак і арганічна. Яе самае неабходнае ён заўсёды трымае пры сабе — у сэрцы.

Не збірае ён ніякіх калекцый, апрача тых, якія неабходны мастаку — жыццёвыя ўражанні. За увесь час я, як і ніхто з блізкіх, не бачыў яго чарнавоў. Відаць, ён адразу і назаўсёды ліша чыста.

Сцяпан ГАУРСУЕЎ.

3 НОВЫХ ПЕРАКЛАДАЎ

Станіслаў Рышард ДАБРАВольскі

У НАВАГРУДСКАЙ СТАРАНЕ

Янку Брылю

Тут гэтак амаль, як было і ў Ягоную пору: так сама пахне мятэй, той самы вецер ад бору.

Стары дуб-волат у Шворсах пад небам гамоніць глуха — казачнік той, якога юны Міцкевіч слухаў.

Тут тыя ж самыя пёсы, тыя ў садку незабудкі, толькі болей голас у сённяшнім Навагрудку.

Над Сіцэзэ—поўная ціша. Усё тут радуе вока. Скачучы жывыя прысцікі ў чыстай вадзе глыбока.

Тут золата—дзе ні ступіш— і чырвань — у цэлым краі.

[Заканчэне. Пачатак на 1-й стар.]

стракалі, як жаданага гося... Так, непарўна і моцна злілося жыццё Ляўкоў, не жыхароў з жыццём і творчасцю паэта. Можна сказаць, што кожны верш Куналы з «Ляўкоўскай нізкі» мае свае правобразы. І гэта не толькі мясціны, апетыя паэтам, але і людзі, іх новае, шчаслівае і заможнае калгаснае жыццё. І сёння іншы раз можна пацуюць у вёсцы мёркаванні і спрэчкі, каго гэта мець на ўвазе паэт у «Алесі». Есць прэзідэнты, і нават некалькі, і на правобразы хлопчыка і лётчыка з верша «Хлопчык і лётчык».

А паспрабуеце толькі, завядзіце гаворку пра верш «Госці», дык вам тут жа назаручы прывішчы, хто з калгаснікаў у той год хадзіў дэлегацыяй да паэта. Ды і ў суседняй вёсцы жыць былы старшыня калгаса, цяпер ужо пенсіянер, Кузьма Ермалавіч Максіменка, які ў той памятнай дзень, дзень дэжурна, разам са сваім калгаснікам завітаў у гоці да паэта. Колькі ў яго слоўх-услуханых гонару і навагі да памяці паэта, да тых дзён, калі яму асабіста даводзілася сустракацца, гутарыць, раіцца з паэтам, гаспаваць у яго і самому прымаць такога мудрага і жаданага гоця!

— Умеў і вельмі любіў марыць Янка Кунала! І колькі мы з ім памарылі!—здумана гаворыць Кузьма Ермалавіч. — Як хацелася нам узняць павышаную плаціну праз рэчку, каб за талі ар. Гэта ж, кажэ, цяла мора тут вярнулася б, толькі будыў тупішкафермы тады. Выпас качнам і гусям дармовы. От грошай, даходу хананулі б, а колькі мяса дэжравае было б! Шкада, кажэ, што трактары ды машыны ў нас няма ў калгасе. І дарогу гэтым выраўналі б, каб не было гэтай гары... Кузьма Ермалавіч нейкі час маўчыць, пасля дадае: Шкада, што вайна працягла перашкодзіла, а то і зрабілі б... Калгаснікі былі частымі гасцямі ў доме паэта. У Куналы, як вядома, была багатая унікельная бібліятэка. Значную частку кніг ён перавёз з Мінска ў Ляўкі. Ён бачыў, як людзі цягнуліся да ведаў, да ўсяго новага і ахвотна даваў кнігі са сваёй бібліятэкі мясцовым настаўнікам, калгаснікам, моладзі і дзесяцам. І сам пісаў, заклікаючы яшчэ лепш і самааданей працаваць, вучыцца, бо недзе на Захадзе па-наейшаму «на край савецкі точаць шаблі і штыкі».

Валіка Айчынная вайна застала Янку Куналу ў Літве, куды ён выязджаў з дэлегацыяй беларускіх пісьмэннікаў. Ён з цяжкасцю дабраўся да Мінска, але Мінск ужо бамабілі гітлераўскай авіяцыі, і паэт разам з сябрам «24 чэрвеня прыехаў у Ляўкі. Тут ён пражыў з тыдзень і 30 чэрвеня вымушаны быў прытулак на роднай беларускай зямлі, бо варожыя танкі былі ўжо зусім блізка. Паэт выехаў у Маскву.

Некалькі дзён у ваколіцах Копысі і Ляўкоў ішлі цяжкія крывавыя дзеньні баі. Стражковая дзівія, што тут абаранялася атрымала загал — стаяць на месцы гітлераўцаў фарсаванае Днёр. Але сны былі няроўныя. І цяпер успамінаюць жыхары Ляўкоў, які мунжа змагаліся з ворагам чырвонаармейцы.

У час артылерыйскага абстрэлу ад варожага снарада згарэў і дом Янку Куналы. Што, аб чым думаў Янка Кунала, развітаючыся з блізкімі, любымі мясцінамі, з роднай Бе-

Камуцы вёсень рыхтуе рабіныва ўраджаі.

Матыль запэнены ў лузе шукае ўчарашняй кветы — на лёгкіх крылах празрыстых носіць бабіна лета.

Усё тут так, як было, і ў верхах яго—разгарніце — вольна гэта ж падкі верасія над возерам Свіцязь.

ЖАРТОУНАЕ ПЕРАМАЎЛЕННЕ

з Федэрыка Гарсія Лоркам

Каб сюды яшчэ брынк гітар і вееры, хоць бы ў ямного, што лепшае мне б паказаў ты за гэты варшаўскі вецер кастрычніка залатога!

У вокны Сыранагроду стукне месяц не гукля, запальвае ўсюды неоны — вартую садоў надвісланых вурчыне на яго ў завуклю.

Каштаней радасныя каштанеты утараць ветравым нотам,

плашч вышываны светлы найшчодрага ў годзе месяца шамочка ў мяне пад ботам.

Дык што мне змярканне Сепілі, азаялі, з песняй пірга, калі ёсць вольна гэта міня, поўная звону, хіля кастрычніка залатога.

ПАСЛАННЕ

ДА В'ЕТНАМСКІХ БРАТОЎ

З краю, дзе і дагэтуль дым звычайны над камянімі Не пра жар у пачурцы, а пра агонь, у якім людзі гарэл,

напамінае; Дзе хвоя, што ад буйнага ветру гнецца ля вокан,

Нагадае дзесяць шыбенцу, а не гай за рачной затокай; Дзе ўчора шэць мільёнаў базініных

закатавана, забіты; Дзе кожная грудка злілі людскою крывёю паліта, Шлём вам, нашы браты за марам,

Усго тры простыя словы: Мы — з вамі.

ТА ДЫ

Мажліва, з комінуў Жэран над горадам дымам расцісалося нізка — развёса.

А можа— можа вербачкай недзе вырасту, хвойя за Плонскам каля шашы, што спяшае да Гданьска!

Мо зашуміло капасамі жыта, пацукі Шылакі! Можна ліцець бэзу зашпалачу! Чаромхай!

Нішто не знаікае. Занебясное, заблакітнею мөөм над ровам у разнтраўі.

А пацукі— пацукі, як кажэ пан Адам! А неспаконія думкі! Пацукі і думкі ў верхах пакіну тым, што прыдуць.

Пераклад з польскай Матэўска ЦВІРКІ.

ЦВІЦЕ ВЯСНОЙ ТУТ СІНІ СОН...

ларуссо ў апошнія хвіліны перад ад'ездам з Ляўкоў? Письмоўным успамінаў паэта пра тых цяжкіх і трывожных дні не засталася, але мужны голас песняра загучаў з ішчэ большай сілай любові і веры ў моц свайго народа, у яго перамоту над ворагам-чужынкам. І сюды, у Ляўкі, дайшлі яго палымныя словы-заклік:

Партызаны, партызаны, Беларуска сыні!

Яны гучалі аж да перамоту над ворагам...

Прайшлі гады. Па-ранейшаму сівы Дняпро коціць свае воды ўдалычын, на яго левым крутым беразе, на кургане, аселі, амаль аўраўналіся з зямлёю аковы, блінды і траншэі Валіка Айчынай вайны. Падарэзанае, цягнучае да сонца і лес-маршалаў, які насадылі калгаснікі прыжытун-бор і які з-за страху перад партызанамі вышчылі гітлераўцы.

Ды не толькі наваколле прыгажэ. Міняць аблічча прыжытун і вёска Ляўкі. Яна абудавалася з кожным днём багачэ. Здаецца, была гэта зусім нядаўна, як калгасны трактар-волат пад'ехаў да хаткі Ірыны Каткоўскай і на пацеху ўсёй вёсцы ўзяў і пацёр яе цераз дарогу, каб стала яна ў рад з іншымі хатамі. А сёння на гэтым месцы ўжо стаяць сельцоўскі магазін, і ўвечары святло ад яго валічных вокнаў быццам дапамагае электрычным ліхтарам усцяж вёсцы асветляць вуліцу. На месцы старыняка дубавыя клубы, які не аднойчы наведваў у час вярчання Янка Кунала, калгас пабудоваў тыповыя цагляны клуб. Поўным ходам ідзе ў Ляўках і калгаснае гаспадарча будаўніцтва.

Цяпер вёсна Ляўкі—адна з васьмі брыгад калгаса, які носяць імя паэта. Гэта буйнешая гаспадарка ў раёне. Па выніках мінлага сельгасгаспадарчага года калгас імя Янку Куналы вышэй у мільёны, а сельцоўскіх калгаснаў-мільянераў у раёне. Толькі на будаўніцтва летас калгас выдатнаваў болей як 70 тысяч рублёў. Цяпер тут будуюцца зернехасовніцы, механічныя майстэрні, два цялятнікі, сьвінарнік, з дапамогаю калгаса пабудаваны магазін і Дом культуры ў цэнтры калгаса—вёсцы Зубова, гэтай вёсенню павінны расчыніцца дзверы новай сярэдняй школы ў Зубове. Чысты прыбытак калгаса за мінгулы год склаў амаль 300 тысяч рублёў.

Старшыня калгаса Уладзімір Сідарэвіч Валічка родам з Ляўкоў. Тут прайшлі яго дзяцінства, юнацкія гады. У той час, калі тут жыў Янка Кунала, ён нават яшчэ не хадзіў у Ляўкоўскую пачатковую школу, быў равенскам хлопчыку з верша паэта «Хлопчык і лётчык».

Мусіць ён не раз марыў і сам стаяць лётчыкам, асабліва калі ў вёску летам прыляталі яго сярэньні аднаў-ковец лётчык Кірыла Баранюк... Але дзіцячы мары хоць і былі, ды перамыслиліся. І ён, сын хлеба-доба, выбраў іншы шлях: пасля школы наступіў у Горкаўскую сельгаснасадарчую акадэмію. Пасля заканчэння яе працаваў у родным калгасе аграномам, а вольно некалькі гадоў узначалвае калгас.

Неяк на сесі выканкома Зубаўскага сельскага Савета ён сказаў:

— Наш калгас носіць імя паэта і мы разумеем, што гэта не толькі вальні гонар, але і вялікая адказнасць. Мы павінны выхоўваць у нашых людзей, у нашай моладзі любовь да роднай зямлі, да роднага краю. І прыклад Янку Куналы, яго жыццё і творчасць, народная памяць аб ім—як многа дапамагае гэта нам у рабоце! Мы і далей будзем рабіць усё, што ў нашых магчымасцях, каб памяць аб ім засталася назаўсёды, мы ганарымся тым, што ў нашых мясцінах жыў і тварыў першы народны паэт Беларусі...

Дзякуючы закончылася вайна. Невольныя разбурэнні яна прынесла нашаму народу—трэба ўсё было ўзнамаць з руін: і калгасы, і заводы, і гарады. Ды гісторыя народа гэта не толькі яго ратныя і працоўныя подзвігі, але і жыццё і лёс яго лепшых сыноў, памяць аб іх.

4 жніўня 1945 года ў пананове СНК і ЦК КП(б) Беларусі «Аб увекавечанні памяці народнага

паэта Беларусі Янку Куналы» былі прыняты цэлы комплекс мерапрыемстваў. Частэрым пунктам у гэтай пананове было запісана: «Аббудавань дачу Янку Куналы» ва ўрочышчы Ляўкі Аршанскага раёна Віцебскай вобласці, спаленую нямецка-фашысцкімі захопнікамі, і стварыць там філіял Літаратурнага музея Янку Куналы».

Безумоўна, гэтай урадавай панановай была прадугледжана вялікая і карпатлівая работа па увекавечанні памяці народнага песняра, і яе выкананне панававалася не ў адзін год. З та пары прайшло нямаля часу, і сёння мы маем вялікі і прыгожы будынак Літаратурнага музея Янку Куналы ў Мінску, дзе ў вёсцы Вяльціцы, Інстытут літаратуры імя Янку Куналы, многія школы і ўстановы носяць яго імя.

Не згасала памяць народнага паэта і ў Ляўках. Летнімі вечаарамі на крутым беразе Дняпра, на кургане, дзе любіў марыць Янка Кунала і які тут так і завуць цяпер Куналаўскім, часта збіралася моладзь, гучалі песні, праводзіліся калгасныя святы ўраджаі, дэжурныя ў вёсцы Вяльціцы, Інстытут літаратуры імя Янку Куналы, многія школы і ўстановы носяць яго імя.

Не згасала памяць народнага паэта і ў Ляўках. Летнімі вечаарамі на крутым беразе Дняпра, на кургане, дзе любіў марыць Янка Кунала і які тут так і завуць цяпер Куналаўскім, часта збіралася моладзь, гучалі песні, праводзіліся калгасныя святы ўраджаі, дэжурныя ў вёсцы Вяльціцы, Інстытут літаратуры імя Янку Куналы, многія школы і ўстановы носяць яго імя.

У ліпені 1968 года па ініцыятыве супрацоўнікаў Літаратурнага музея Янку Куналы і з дапамогаю Аршанскага райкома партыі ў будынку Копыскага лясніцтва, побач з якім стаяла дача паэта, быў вызвалены адзін невялікі лясочык і пераабсталяваны ў куток песняра. Дасяг адкрыцця кутка тут быў сапраўдым святам: прышлі мясцовыя жыхары, вучні Ляўкоўскай, Копыскай, Зубаўскай і іншых школ. Гучалі прайнішныя словы вярнасіці запаветам песняра.

З таго часу куток песняра ў Ляўках наведвае нямаля людзей. І нельга без хвалявання чытаць у кнізе водгукі іх шчырыя словы.

«Сёння мы хадзілі па куналаўскіх мясцінах і ўваўлялі Янку Куналу такім родным і блізкім чалавекам, які, здаецца, зусім нядаўна быў тут, хадзіў па гэтых сцяжках і слодзеў на гэтым крутым беразе Дняпра. Усё гэта вельмі кранае нас. Ды пакада сэрца раўнадушныя!»—напісалі мінчанкі Валя Марковіч і яе сяброўка Ліля.

А вольно зусім іншым думкі, мусіць, больш сталага чалавека: «Хочацца пажадаць, каб гэты маленькі філіял з цягам часу стаў вялікім, каб маладое пакаленне змагло ўшаноўваць памяць аб вялікім беларускім песняра. Сулімаў».

Што ні старонка з кнігі водгукіў Янку Куналы, то шчырыя, сардэчныя словы любові да паэта, думкі аб ім. І прывішчы, прывішчы, дужыя спісы... Камсамольцы лагера «Мара», удзельнікі Віцебскага абласнога турысцкага лагера, студэнты Аршанскага медвучылішча, слухачы курсуў перапаратрытоўна-інструктарскага складу райкомаў партыі Віцебскай вобласці, жыхары з Марліва і Горнага, турысты з братняга польскага горада Кракава, пісьмэннікі Магілёўчыны, піянеры лагераў «Арлянак», «Змена» і «Вясна» і вольно іншыя чытаюць і хваляваннем агледзілі Ляўкоўскі куток Янку Куналы геалат АН СССР і АН БССР на чале з акадэмікам Гарчэвіч і доктарам геалог-мінералагічных навук Нікіфаравым. Нам вельмі спадабалася ўсё, што тут сабра-на жыхарамі і супрацоўнікамі Літаратурнага музея паэта.

Многія з нас былі і на Чарнечай гары ў Каневе, у музеі Тараса Шаўчэні. Пажадаем, каб у далейшым Ляўкоўскі курган Куналы быў надобным на Чарнечую гару Шаўчэні... І далей ідуць вельмі слушыны меркаванні і нажаданні, як лепш увекавечыць імя песняра ў гэтых мясцінах: выпушчыць пуцяводнік па куналаўскіх мясцінах у Ляўках, аднавіць спуск да Дняпра, па якім хадзіў паэт, аднавіць сцяжку на Куналаўскі курган і пабудоваць на кургане альтанку, пашырыць плошчу філіяла і павялічыць колькасць экспанатаў, на дарозе ў ваколіцах музея паставіць указальні-

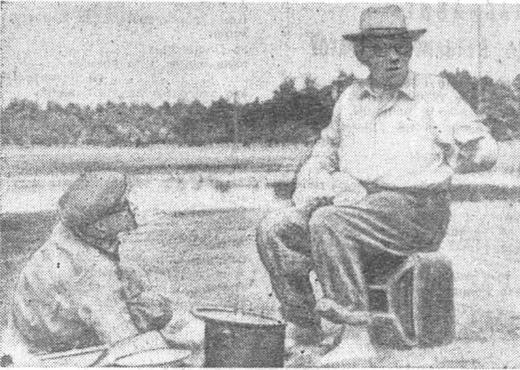

Дажыо заахаліцца інкрустацыяй на дрэве рабочы гродзенскай мэблявай фабрыкі В. Іваноў. На гэтым здымку — дэнаратыўная пласціна «Бярозка», якую В. Іваноў паказаў на гарадской выставцы самадзейнага мастацтва.

Пятніца, 20 сакавіка 1970 года.

ДУМ І СЛОВА УЛАДАРА

Да 75-годдзя з дня нараджэння **Максіма РЫЛЬСКАГА**

Эх, каб быў добры кліў... **Максім Рыльскі**—справа...

«ГЕНІЯЛЬНЫЯ ПАЗТЫ — ЗАУСБЫ СУЧАСНІКІ». Гэтыя словы належыць выдатнаму ўкраінскаму паэту і вучоўніку **Максіму Тадевічу Рыльскаму**. Да таго вываду ён прыйшоў у сваёй вядомай працы «Класікі і сучаснікі», у якой разглядаў адметныя з'явы паэзіі ад «Слова аб палку Ігаравым» да творчасці паэтаў нашых дзён. Глыбока аэрудыраваны і добра дасведчаны ў справах літаратуры, ён сказаў сваё важнае слова аб «Эпосе Кіеўскай Русі» і «Украінскіх думах», пра Пукіна і Лермантава, Гогаля і Шатювічу, Івана Франка і Лёва Украінку, Адама Міцкевіча і Яна Нгуруду, Янку Купалу і Варпата (Авечкіна Ісаканна), Аляксандра Блока і Мікалая Ціханова, Паўла Тычыну і сучасных маладых украінскіх паэтаў.

Чулы настаўнік і выхавальнік, ён уважліва сачыў за пазыямі, рэдаваўшы кожнаму сваёму слову. Разглядаючы творчасць Паўла Тычыны, Міколы Бажана, Уладзіміра Сасоры, Андрэя Малышкі, **Максіма Рыльскі** не забываўся і на творчасць Вагдана Чалага, Алеся Жуоўдана, Алеся Юркіна і Пятра Гарэцага, Валентына Лягута.

Максім Рыльскі надзежа не толькі Украіне, хоць яго творчасць захавала ўсю прыгажосць і самабытнасць украінскай паэзіі, напуюнучую новым, сацыяльным зместам. Гэта паэт глыбока інтэрнацыянальны.

Асабліва ён любіў паэзію і культуру нашага народа. У гэтым можна было пераканацца ў яго шматлікіх сустрачках і гутарках з беларускімі пісьменнікамі. А яны былі частымі і ў Кіеве, і ў нас у Беларусі. З многімі літаратарамі яго звязвала асабістая дружба і адзінаства творчых інтарэсаў. У першую чаргу гэта адносіцца да Янкі Купалы і Якуба Коласа.

Максім Рыльскі добра адчуваў адзінаства лёсу дзвюх республікаў-сясцёр, якія трапілі ў часовы палон да фашысцкай захаваніцы, і нібы хацеў падбадзіць свайго беларускага сябра ў дні цяжкай навальі...

Ты, што быў байцом і пясняром
Ды свайго народа дарагога,
Адшоў ад нас, калі кругом
Завіруха гуляла дарогі.

Знаю, павароты больш няма
Са шляху таго, мой родны Янку,
Дзе чыкаў ты, знаю, нездарма
Вызваляе залатая ранка...

Іншы хлопец прыйдзе, малады,
Каб жалейку выразаць з каліны,
Заліе жалейка пра гадзіны
Пра баў за родныя даліны.

Гэта ўжо зварот да нашай сённяшняй паэтычнай моладзі, вера ў творчы сьлёз народа, у яго будучыню. А верш гэты напісаны ў самы цяжкі год вайны — 1942.

Паэт часта прыязджаў да нас, толькі на афіцыйныя сустрачкі, а і проста так, каб пазнаёміцца з жыццём народа, прыродна нашага краю. Яго мыма было убачыць у калгасе «Рассвет», дзе старшынёй быў славуць Кірыла Арлоўскі, сустрачаўся з бацькамі і вясковых дарогах Беларусі.

Летам 1958 года ён прыехаў да нас, як кажуць, усур'ез і надолга.

«Хачу пабачыць Беларусь ад краю і да краю», — сказаў ён. І сапраўды, калі мы авярнулі ў яго машыну, то убачылі вуды, паліўную стрэльбу, кацілок, розныя кухонныя прылады. Мы схіліліся над картамі Беларусі.

«Палесце, Гомельшчыну і Магілёўшчыну я ўжо ведаю», — гаварыў **Максім Тадевіч**. — Хачцеся б пабачыць у Брэсцкай фартцыі, Белаўскай пушчы. А яшчэ — наведзеце мясціны **Міцкевіча**: Навагрудак, Свяцязь, Завоссе...»

Суправідаўшы **Максіма Рыльскага** ў гэтай пазыішчэ панасціцца Міхасю Калачынскаму і мне.

Цёплы летний раніцай мы рушылі ў дарогу. Рабілі прыпынкі, расказвалі пра вядомыя месцы, што трапіліся на Брэсцкай шашы. У Бярозе нават збочылі з дарогі.

«Гэта тая самая Картуз-Бяроза, пра якую пісаў наш **Аляксандр Гаўрылюк**?» — спытаў **Максім Тадевіч**.

РЭПЕРТУАР нашай французскай гасці **Беатрыс Арнак** здзіўляе шырынёй ахопу: ад сярэднявечнага да нашых дзён, ад дзіцячых песенек да драматычных п'ям.

На сцене — тонкая, зграбная жанчына з сіне-чорнымі, карэка падтрыманымі валасамі. Стрылачычоны камбізона. Строга, стрымана спявае артыстка песні-скаржы паэта XIII стагоддзя **Рутбэра**. А праз хвіліну яна ператвараецца ў хлопчыка-жэўжыка, продка савольскага Гаўроша: гэта песня-ка Люлі «Вось у месячын сямле мой сяржук Пьеро». У Францыі яе ведаюць і спяваюць усе: дзеці і дарослыя.

Паэтычныя і бэдэрыя, сумныя і насмешлівыя, старажытныя народныя песні. Францыі складаюць першае аддзяленне канцэрта. Усе яны вельмі цікава гаранжыраваны піністам **Мішэлем Вілар**, які суправаджае **Беатрыс Арнак**, разам з **Мішэлем Гадо** (акордаён) і **Жо Калапона** (кантрабас). Гэты маленькі ансамбль чула акампаніруе спявачка, і старыя песні навукае нечакана сучаснае гучанне.

У другім аддзяленні гучаць песні нашых дзён. Гэта добра вядомыя нам «Апалыя лісты» (на вершы **Прэвера**), «Барбара» на словы **Брэхта**, злая і з'едлівая песня «Шэсць тысяч год ваююць людзі» на вершы **В. Гога**, лірычная элегія на словы **Метэрліна** «Калі ён вернецца, скрынецца», прыгожая і дэспікава «Песенка пра грэцкі арэх», насмешліва-«Амазонкі».

Усе гэтыя песні напісаны на выдатна вершы. І гэта для **Беатрыс Арнак**, бадай, галоўнае: яна перш за ўсё актрыса. У яе за плячыма драматычныя курсы кансерваторыі і ўдалыя сцэнічныя дэбюты ў тэатры, дзе яна іграла класічныя ролі пертара. Пазней музычная камедыя адкрыла перад ёй свет песень, і адкрыццё гэта прынёсла шмат пшн: заваяваўшы ў 1962 годзе прэмію **Акадэміі Шарля-Кро**

чая нехлываюцца змяняцца плаўнымі рухамі дэзючыны з Анціцкіх астравоў, гатычнае страгасць журботнай пэлі рэзюкі — рэзкім жэстам стрэлы з напаятай цыцы («Амазонкі»).

Пра чыганой і манашак, пра карсарак і маленькага шайца, пра салдат і вандраўнікаў, пра войны і надзеі, пра смерць і любов спявае **Беатрыс Арнак**. Спявае пясняю, надаючы кожнай песні, нават добра знаёмой, індывідуальны каларыт.

«САВІНФІЛЬМ» ПАШЫРАЕ СУВЯЗІ

Надаўна створанае ў Камітэце па кінематографіі пры Саюзе Міністраў ССР Усеаюзнае аб'яднанне «Савінфільм» працягвае пашыраць свае кантакты з замежнымі кінематографістамі.

Толькі што адзняты першыя эпізоды савецка-венгерскага фільма «Фэрэнц Ліст» рэжысёра **Мартана Келетца**. У адной з галоўных роляў занята савецкая актрыса **Кларэ Лучык**. Творы кампазітара ў карціне выконвае **Святаслаў Рыхтар**. Зараз здымкі ідуць на студыі «Ленфільм».

Працягваецца работа над геранійнай камедыяй «Грымасы за воблікам», сцэнарый якой напісаў савецкі пісьменнік **Юліян Сямёнаў**. У фільме здымаюцца як савецкія акцёры — **Гунар Цыганскі**, **Святлана Святлічэна**, так і венгерскія — **Іван Дэрваш** і іншыя. Венгерскія кінематографісты ставяць гэтую карціну сумесна з Маскоўскай студыяй імя **Горькага**.

Трывалая творчая садружнасць устанавілася з майстрамі кіно **Балгарыі**, **ГДР**, **Польшчы** і іншых краін. «Ленфільм» разам са студыяй «ДЭФА» рыхтуе мастацкую стужку «Гойя» па матывах вядомага рамана **Фейхтвангера**. Гэтую карціну з поўным правам можна называць інтэрнацыянальнай — у яе здымках прымаюць удзел артысты ляці краін. **Роліо Франсіска** Гойі сыграе ў фільме папулярны літоўскі акцёр **Данатас Баніюніс**.

У ліку сучасных пастановак, над якімі пачалася ўжо работа, можна называць савецка-румынскі мюзікл «Песня мора», савецка-польскую карціну «Вяселлі марш», **Вераснёўскім** п'едэстам 1944 года ў **Балгарыі** прысвечанае карціна «Ук-рэдавыя лезды», мадэруюцца творчыя кантакты са студыяй кінематографіі з майстрамі зграма Францыі, Італіі і іншых краін.

А.Д.

ТЭАТР НА «ЭКСПО-70»

На выстаўцы ў Японіі — «ЭКСПО-70» — наведвальнікі савецкага павільёна зможуць пазнаёміцца з тэатральным мастацтвам Савецкага Саюза. Экспазіцыя раскрывае гісторыю і сучаснасць савецкага тэатра. Будучыя паказаныя фотаматэрыялы спектакляў, партрэты акцёраў, мініяцюры на мастацтва тэатра.

Асабае месца ў экспазіцыі адведзена **Горнаўскаму** тэатру драмы. Гэта адзін са старэйшых тэатраў Савецкага Саюза, гісторыя стварэння ягона адносіцца да 1798 года, калі ў **Ніжнім Ноўгарадзе** быў адкрыты публічны тэатр. У савецкі перыяд на працягу 20 гадоў тэатрам кіраваў таленавіты рэжысёр **Н. Сабольшчынаў**. Сабольшчынаў, з творчасцю ягона былі звязаны лепшыя перыяды дзейнасці тэатра і ў дарэвалюцый-

Пасля канцэрта разам з вялікай групай студэнтаў з французскага факультэта **Мінскага інстытута** замежных моў і фотакорэспандэнтамі мы прабраліся за кулісы.

Беатрыс Арнак прыняла нас вельмі і проста, ахвотна адказала на пытанні.

— Ці ўдаецца вам сумяшчаць канцэртнае дзейнасць з работай у тэатры і кіно?

— Ад тэатра я адыхла, аддаю перавагу песні, які мастацтва сінтэтычнаму. У кіно здымаюся ў прамежках паміж гастрольнымі паездкамі. Нядаўна закончыла здымкі ў двух фільмах: «Пойдзеныя поўнач» і «Апошняе месца жыхарства», дзе майм партнёрам быў **Ліна Вентура**.

— Ці многа вы ездзіце? Ці

З ПЕСНЯЙ ПА ЖЫЦЦІ...

22 сакавіка — 75 гадоў
Леаніду УЦЕСАВУ

І стылю выканання **Уцэсава**?
Гэта — вялікі мастак, які валодае выключным дараваннем запалываць сэрцы людзей сваім выключным мастацтвам. Ён выконвае песні ў спеасабівай стрыманай і прастай манеры. Але ім пшлом, якой сардэчна і любіваю да людзей насычаныя песні ва **Уцэсава** інтэрпрэтацыі. Яны выклікаюць або радасную ўсмішку, або смех, або слёзы, але раўнадушна не пакідаюць нікога.

І народ удзячны таленавітаму спеваку за яго вялікае мастацтва. Людзі прыслухаюцца любіваму артысту тысячы пшмаў, у якіх расказваюць, як песьні **Уцэсава**, пачуцця па радзі, дапамагалі ім у цяжкія гады Айчынай вайны перанесці гола і нягоды, а ў мірныя пасляваенныя гады дапамагалі ў працы. Вось чаму мастацтва **Уцэсава** любіць мільёны. Вось чаму ўслед за ім спявае і стары і малады.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

КІНАЛЭТАПІС САВЕЦКАЙ ЛІТВА

Гэта было чвэрць стагоддзя назад. Воіны Савецкай Арміі вялі ўпарты баў за вызваленне ўзбярэжжа Балтыкі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, ачышчалі ад ворагаў горада **Клайпеду**. А літоўскія кінадухавенствалісты ўжо выпусцілі ў свет першы нумар кіначасопіса «Савецкая Літва», матэрыялы якога расказвалі аб вызваленні ад гітлераўцаў роднай зямлі, аб першых прыметах мірнага жыцця.

Прайшлі гады. І вось на Літоўскай кінастудыі гатовы тысячы нумары дакументальнага кіначасопіса. Кінакамера адлюстравала падзеі сённяшняга дня распушлі. Гэзе будучыцца вовага баваўнянага набытца ў горадзе **Аліўгусе**. У сталіцы **Літвы** праходзіць усеаюзная выстаўка астампа. Грамадскіх рэспублікі ўрачыства адзначае стагоддзе з дня нараджэння вялікага патрыёта **Інды Махатыма Гандзі**. І, нарашчце, кінакамера вядзе нас пад скляпенні карцінай галерэі ў **Вільнюсе**. Тут урачыства гучаць аноды армана, які да гэтага маўчаў ужо гадоў. Гэтыя складаны і цудоўны інструмент выраілі да жыцця майстры з Германіі, **Дэмакратычнай Рэспублікі Вагата** і народны жыццё сучаснай **Літвы**, вядомы якой паслявоена вырасла найкавалейшыя задчы ў галіне эканамікі, навукі, культуры. І пра ўсё гэта імкнучыся расказаць кінадухавенствалісты.

Калі «ператрагаты» нумары кіначасопіса «Савецкая Літва» за мінулыя гады, дык перад намі наглядна прадставіць шматлікі факты, звязаныя са стварэннем дзейнасцю народа. Вось першая шклянка, напуюненая вадою з толькі што бабудаванага вільнюскага водаравада... А гэта першы шкль, зроблены на адуноўленым з руін заводу. Рабочыя суднаверфі спускаюць на воду першыя марскія судны. У іхую аснашчэння складаюцца галіны і галіны нараджэння навейшай электрона-лічылнага машына... На экране не толькі падзеі, але і іх творцы — людзі патхнёнай працы.

Зараз часопіс «Савецкая Літва» не адзінока — кінематографісты рэспублікі выпускаюць і іншыя кінавыданні — «Мастацтва» і «Навука», «Спорт» і «Пілер Літвы», якія карыстаюцца вялікім поспехам у гледачоў.

Кіналетапіс працягваецца. Цяпер у цэнтры ўвагі кінадухавенствалісты падзеі, звязаныя з набліжэннем стагоддзя з дня нараджэння **У. І. Леніна**. У нумарах часопісаў будзе расказана аб **Ленінскай** рабёне сталіцы **Літвы**, аб узвядзенні помніка **Ліўчу** ў горадзе **Каўнасе**, аб сярбрускіх сувязях працаўнікоў рэспублікі з **Ульянаўскай** і **Ленінград**.

Броніс АКСЦІНАС, карэспандант А.Д.

«ГЕРБ І ЗОРКА»

Для правядзення эксперыментальных работ па прадкыі марак праз сетку спецыяльных марачных аўтаматаў Міністэрствам сувязі ССР аміццёўлены выпусці спецыяльнай рулоннай стандартнай маркі «Герб і зорка».

Стандартныя маркі друнуюцца палоснай на доўгай стужцы і аддзелены адна ад другой перфарцыяй. Стужка змятаецца ў рулон, а спецыяльны дыск, выі найшы разараюць яе на асобныя палоскі, які згортуваюцца ў маленькія рулончыкі. Вялікі рулон складаецца з 1000 маленькіх (па 1000 марак кожны).

На малюнку стандартнай маркі — адкрыты Герб Савецкага Саюза і **Літоўская зорка**. Марна вышана ў чырвоным колеры.

Хочь тэатр «Аскуі» лічыцца аднаго з найбольшых у краіне, але ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Многія гады навіраючы **Леаніда Уцэсава** за кулісамі, на рэпетыцыі, на канцэрце і проста ў хатніх абставінах, — я заўсёды здзіўляўся яго дзіўнай дасведчанасці ва ўсіх галінах мастацтва і літаратуры. Ён — выключна шматгранны артыст, які працаваў ва ўсіх жанрах, і не толькі вялікі майстар эстрады, але і літаратар — пшя прозу і вершы, выступае перад любой аудыторыяй з лекцыямі і ўспарожных усеаюзных і міжнародных музычных конкурсах і фестывалю, дапамагае творчаму росту маладых музыкантаў і спевакоў. І самае галоўнае, што **Уцэсава** пры ўсім гэтым сустрачае менш за ўсё гаворыць аб сабе, прапагандае савецкую музыку і песню, акая «нам строіць і жыць пмагае».

Мадэст ТАБАЧНИКАУ, кампазітар.

Архітэктурныя прэм'еры ў «Кіеўскай Венецыі»

Русанаву, адзіна з прыгажэйшых раёнаў **Кіева**, многія гараджане называюць «Кіеўскай Венецыяй». Калі, шыроры Днепр, масты, якія злучаюць новы раён з горадам, надаюць спеасабівай збудовуе Русанаву. І ў прастроні, шматлікіх пейзаж новых кватэраў добра ўпсвечана новы семінацыя цыпаўрхова паралелепіпед — пераходзіць з **Кіеўскай Венецыяй** будынка.

А.Д.

САКАВІК

А.Д.

САКАВІК

А.Д.

Галоўны рэдактар **Л. Я. ПРОКША**.
Рэдакцыйная калегія: **З. І. АЗТУР**, **В. М. АЛАДАУ**, **А. Ц. БАЖКО** [намесні галоўнага рэдактара], **Б. І. БУР'ЯН**, **А. І. БУТАКОУ**, **А. С. ГРАЧАНКАУ**, **К. Л. ГУБАРЭВІЧ**, **І. М. ДАБРАЛЮБАУ**, **В. У. ІВАШЫН**, **А. С. КАЗЛОУСКІ**, **П. М. МАКАЛЬ**, **У. Л. МЕХАУ** [важныя сакратары], **Р. К. САБЛЕНКА**, **І. А. САНКОВА**, **М. Г. ТКАЧОУ**, **Ю. М. ЧУРКО**, **Р. Р. ШЫРМА**.

«Літаратура і мастацтва» выходзіць у аўторак і пятніцу.

НАШ АДРАС І ТЭЛ'ФОНЫ: Мінск, вул. Захарэва, 19. Тэлефоны: прыёмны рэдакцыі — 33-24-61, намеснік галоўнага рэдактара — 33-24-04, аддзела літаратуры — 33-24-62, аддзела вывучэння мастацтва і архітэктурны вытворнай эстэтыкі — 33-24-62, аддзела публіцыстыкі — 33-24-62, аддзела культуры — 33-21-52, аддзела адукацыі — 33-44-04, выдавецтва — 32-22-19, бухгалтэрыі — 32-15-97.

«Літаратура і мастацтва» — орган Міністэрства культуры і праўлення Саюза пісьматэў ССР, Мінск.

Друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Індэкс 63856
АТ 21480